

Broj: 01- 545/ 20- 4
Podgorica, 20.10.2020. godine
MS/MS

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 stav 1 Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br.42/2011 i 32/2014.i 30.07.2014, 021/17 od 31.03.2017) i člana 40 Pravila o radu Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br.53/14.), nakon završenog postupka po pritužbi pritvorenog lica X.Y, daje sljedeće

MIŠLJENJE

I Uvod

1.Pritvoreno lice X.Y je podnio pritužbu na rad Centra bezbjednosti Podgorica (CB Podgorica). U pritužbi u bitnom navodi: da su ga policijski službenici CB Podgorica lišili slobode, 12. februara 2020. godine, oko ponoći; da je u prostorijama CB Podgorica, tačnije u kancelarijama (inspektora), tučen i maltretiran od strane inspektora; da ga je tukao policijski službenik pod nadimkom "X" X.Y; da ga je udarao ispruženom rukom u predjelu stomaka i želudca; da je to radio da bi priznao djela koja kako navodi nije učinio; da su bila još dvojica u fantomkama, koji su ga omalovažavali i nazivali pogrdnim imenima.

II Postupanje Zaštitnika

2. Zaštitnik je pokrenuo postupak i aktom broj 01- 545/20-2 od 22.07.2020.godine, zatražio izjašnjenje na navode iz pritužbe od Uprave policije-CB Podgorica.

U dostavljenom izjašnjenju CB Podgorica u bitnom navodi: policijski službenici Centra bezbjednosti Podgorica, su nakon sprovedenih proaktivnih istražnih mjera i radnji iz svoje nadležnosti, u cilju rasvjetljavanja teških krivičnih djela iz oblasti požara, eksplozija i havarija, koja su počinjena u ranijem periodu na teritoriji Glavnog grada Podgorica, lišili slobode lica X.Y. 13. 02. 2020 godine. U procesu policijsko tužilačke istrage, došlo se do osnova sumnje, da je X.Y počinio krivična djela: izazivanje opšte opasnosti iz člana 327 Krivičnog zakonika Crne Gore u sticaju sa krivičnim djelom uništenje i oštećenje tuđe stvari iz člana 253 stav 2 Krivičnog zakonika Crne Gore, izazivanje opšte opasnosti iz člana 327 Krivičnog zakonika Crne Gore, u sticaju sa krivičnim djelom nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija iz člana 403 Krivičnog zakonika Crne Gore, na štetu većeg broja građana iz Podgorice; da je na osnovu iskaza svjedoka i drugih lica koja su učestvovala u izvršenju navedenih krivičnih djela nadležni tužilac u Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici zatražio, da se isti liši slobode i uz Izvještaj, kao dopunu krivičnoj prijavi, sprovede u Osnovno državnu tužilaštvo na dalju nadležnost, 13. 02. 2020. godine; da je prilikom izvršenja pretresa porodične kuće imenovanog 13.02.2020. godine u naselju Konik, pronađena veća količina municije u ilegalnom posjedu, usljed čega

je protiv njega podnijeta krivična prijava zbog postojanja osnova sumnje da je izvršio krivično djelo nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija iz člana 403 Krivičnog zakonika Crne Gore; da prilikom preduzimanja službenih radnji u prostorijama CB Podgorica imenovani nije imao nikakvih primjedbi na postupanje policijskih službenika, niti u policiji, a niti u tužilaštvu; da prilikom njegovog dovođenja u službene prostorije nijesu korišćena sredstva prinude; da su navodi lica X.Y. neosnovani, s obzirom na to da su policijski službenici, tokom cijelog postupka, postupali profesionalno poštujući sve zakonske norme i profesionalne standarde; da je ovdje očigledno riječ o tome, da se naknadnim reakcijama želi diskreditovati rad policijskih službenika u pokušaju pravdanja za izvršena krivična djela, kako prema licima koja su oštećena izvršenjem navedenih krivičnih djela, tako i prema nalogodavcima krivičnih djela.

Prilog: Fotokopija zapisnika o uviđaju, fotokopija krivične prijave, fotokopija posebnog izvještaja kao dopuna krivičnoj prijavi x 2, službena zabilješka o lišenju slobode, zapisnik o obavještenju prikupljenom od građanina, Obr 1; Obr 2; fotokopija službene zabilješke i fotokopija zapisnika o uviđaju.

3. Dana 02.09.2020.godine, predstavnici Zaštitnika su u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija (UIKS), izvršili uvid u zdravstveni karton pritvorenog lica XX, i kopirali potrebnu dokumentaciju za sprovođenje ispitnog postupka po pritužbi imenovanog. Izdvojen je medicinski izvještaj zatvorskog ljekara, u kome je konstatovano: da je stanje pacijenta na prijemu u Istražni zatvor zadovoljavajuće i da nema povreda.

4. Nadalje, aktom broj 01- 545/20-3 od 08.09. 2020.godine, zatraženo je i dobijeno izjašnjenje, na navode iz pritužbe od Osnovnog državnog tužilaštva Podgorica, u kome je navedeno sljedeće: da iz zapisnika o saslušanju X.Y, osumnjičenog lica u predmetu poslovnice oznake Kt.br. 209/20, ne proizilazi, da je isti ukazao državnoj tužiteljki X.Y, na nezakonito postupanje policijskih službenika prema njemu i da ni iz jednog dokaza u predmetu, ne proizilazi, da je ovo lice zlostavljano od strane policijskih službenika.

III Utvrđene činjenice:

5. Cijeneći navode u pritužbi i dokumentaciju utvrđene su sljedeće činjenice:

- da je podnosilac pritužbe lišen slobode 13.02.2020.godine u 01.45^h zbog sumnje, da je izvršio krivično djelo „Izazivanje opšte opasnosti“ iz člana 327 Krivičnog zakonika Crne Gore u sticaju sa krivičnim djelom Uništenje i oštećenje tuđe stvari iz člana 253 Krivičnog zakonika Crne Gore;
- da prilikom njegovog dovođenja u službene prostorije nijesu korišćena sredstva prinude i nije imao primjedbi na postupanje policijskih službenika;
- da je u Tužilaštvo sproveden i saslušan 13.02.2020.godine, kao i da se prilikom saslušanja nije žalio, da je tučen ili maltretiran od strane policijskih službenika;
- da je u Istražni zatvor sproveden 14.02.2020.godina i pregledan od strane zatvorskog ljekara;
- da zatvorski ljekar na prijemu nije konstatovao povrede, kao i da mu je ocijenio zdravstveno stanje kao zadovoljavajuće.

IV.a) Domaće pravo

6.Ustav Crne Gore (“Sl. list CG” br. 1/2007 i 38/2013) određuje:

„Jemči se dostojanstvo i sigurnost čovjeka. Jemči se nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta čovjeka, njegove privatnosti i ličnih prava. Niko ne smije biti podvrgnut mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju. „ (član 28)

7.Zakonom o unutrašnjim poslovima("Službeni list Crne Gore", br. 044/12 od 09.08.2012, 036/13 od 26.07.2013, 001/15 od 05.01.2015, 087/18 od 31.12.2018) propisano je:

„Polijski poslovi, u smislu ovog zakona, su: 1) zaštita bezbjednosti građana i Ustavom utvrđenih sloboda i prava; 2) zaštita imovine; 3) sprječavanje vršenja i otkrivanje krivičnih djela i prekršaja; 4) pronalaženje učinilaca krivičnih djela i prekršaja i njihovo dovođenje nadležnim organima; 5) održavanje javnog reda i mira; 6) obezbjeđivanje javnih okupljanja građana; 7) obezbjeđivanje određenih lica i objekata; 8) inspekcijski nadzor i kontrola bezbjednosti u saobraćaju; 9) granična kontrola; 10) kontrola kretanja i boravka stranaca; 11) obezbjeđivanje uslova za nesmetan rad sudova, državnog tužilaštva i održavanje reda, 12) obezbjeđivanje uslova za izvršenje zadržavanja lica; 13) drugi poslovi propisani zakonom. (član 10) Obavljanje policijskih poslova zasniva se na načelima zakonitosti, profesionalizma, saradnje, srazmjernosti u primjeni ovlašćenja, efikasnosti, nepristrasnosti, nediskriminacije i blagovremenosti.(član 11) Policijski poslovi obavljaju se sa ciljem da se obezbijedi jednaka zaštita bezbjednosti, prava i sloboda, primijeni zakon i obezbijedi vladavinu prava.(član 12) Policijski službenici postupaju u skladu sa Ustavom, potvrđenim međunarodnim ugovorima, zakonom i drugim propisima. Policijski službenici se pridržavaju standarda policijskog postupanja, a naročito onih koji proizilaze iz obaveza utvrđenih međunarodnim aktima, a odnose na dužnost služenja ljudima, poštovanje zakonitosti i suzbijanje nezakonitosti, ostvarivanje ljudskih prava, nediskriminaciju pri izvršavanju policijskih zadataka, ograničenost i uzdržanost u upotrebi sredstava prinude, zabranu mučenja i primjene nečovjećnih i ponižavajućih postupaka, pružanje pomoći nastradalim licima, obavezu zaštite tajnih i ličnih podataka, obavezu odbijanja nezakonitih naređenja i suprotstavljanje svakom obliku korupcije. (član 14).Lice koje smatra da su mu vršenjem policijskih poslova povrijeđene slobode i prava ili mu je nanijeta šteta ima pravo na sudsku zaštitu i naknadu štete.(član 17) Policijska ovlašćenja se mogu primijeniti samo ako su ispunjeni zakonom propisani uslovi za njihovu primjenu. Lice prema kome se primjenjuje policijsko ovlašćenje ima pravo da bude upoznato sa razlozima za preduzimanje policijskog ovlašćenja, da ukaže na okolnosti koje smatra bitnim u vezi sa tim, da bude upoznato sa identitetom policijskog službenika i da traži prisustvo lica koje uživa njegovo povjerenje, kad to okolnosti omogućavaju i ako se time ne ugrožava izvršenje policijskog zadatka. (član 24) Policijski službenik će, prilikom primjene policijskih ovlašćenja, na zahtjev lica prema kome se ovlašćenje primjenjuje, omogućiti pružanje medicinske pomoći tom licu od strane zdravstvene ustanove. (član 25) Primjena policijskog ovlašćenja mora biti srazmjerna potrebi zbog koje se preduzima. Primjena policijskog ovlašćenja ne smije izazvati štetne posljedice veće od onih koje bi nastupile da policijsko ovlašćenje nije primijenjeno. Prilikom primjene sredstava prinude njihova upotreba treba da bude postupna, od najlakšeg prema težem sredstvu prinude ako je to moguće i u svakom slučaju, uz minimum neophodne sile. (član 26) Policijski službenik u uniformi je dužan da se, prije početka primjene policijskog ovlašćenja, predstavi pokazivanjem službene značke i službene legitimacije, na zahtjev lica prema kome se primjenjuje policijsko ovlašćenje. Izuzetno, policijski službenik se neće predstaviti na način iz st. 1 i 2 ovog člana ako okolnosti primjene policijskog ovlašćenja ukazuju na to da bi to moglo ugroziti postizanje njegovog cilja. (član 29) U obavljanju policijskih poslova mogu se primjenjivati samo mjere prinude, odnosno upotrebljavati samo sredstva prinude koja su propisana zakonom i kojima se cilj postiže sa najmanje štetnih posljedica. „ (član 57)

8.Pravilnikom o načinu obavljanja određenih policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova("Službeni list",br. 21/2014 i 066/15 od 26.11.2015) propisano je:

„Polijski službenik vrši poslove i primjenjuje policijska ovlaštenja u skladu sa uslovima propisanim zakonom. (član 2)

Polijski službenik, prije primjene svakog konkretnog ovlaštenja, procjenjuje da li su ispunjeni uslovi iz člana 2 ovog Pravilnika.(član 3)

Polijski službenik primjenjuje ovlaštenja samo u svrhe za koje su namijenjena. Ukoliko zakonom nije propisano vrijeme trajanja primjene ovlaštenja, ovlaštenje može trajati samo onoliko koliko je potrebno da se ostvari cilj zbog kojeg je primijenjeno.(član 4)

U obavljanju policijskih poslova policijski službenik je dužan da štiti živote građana i dostojanstvo ličnosti i može da primijeni samo one mjere kojima se sa najmanje štetnih posljedica obezbjeđuje obavljanje policijskih poslova.(član 5)

Polijski službenik je dužan da u vršenju policijskih poslova postupa obazrivo prema građanima, vodeći računa da ne povrijedi dostojanstvo ličnosti i da ih ne izlaže nepotrebnom uznemiravanju ili obavezama. U vršenju policijskih poslova, policijski službenik se obraća građanima na jasan i razumljiv način i saopštava im razloge zbog kojih im se obraća.(član 6) Policijski službenik u datoj situaciji, odnosno konkretnim okolnostima, će upotrijebiti sredstvo prinude koje garantuje uspješno obavljanje policijskog posla i zadatka uz najblaže posljedice po lice prema kome se sredstvo prinude upotrebljava, a prestaće prestankom razloga za upotrebu.(član 215)

Dozvoljena je upotreba sredstava prinude, fizičke snage i gumene palice radi savlađivanja otpora lica koje treba lišiti slobode, dovesti, zadržati, spriječiti u samopovređivanju ili samovoljnom udaljavanju sa određenog mjesta u zakonom propisanim slučajevima, kao i radi odbijanja napada od sebe, drugog lica, objekta ili prostora koji obezbjeđuje.“ (član 220 i 221)

9.Kodeks policijske etike (“Sl. list CG” br.46/13 i 042/16 od 11.07.2016) propisuje:

„U vršenju policijskih poslova i primjeni ovlaštenja policijski službenik dužan je da poštuje dostojanstvo, ugled i čast svakog lica prema kojem primjenjuje ovlaštenja.(član 4). Policijski službenik je dužan da policijske poslove vrši na način da ne umanjuje svoj ugled i ugled policije u cjelini, poštuje dobre običaje i slijedi etička načela u dosljednom sprovođenju zakona. U komunikaciji sa građanima, državnim organima, nevladinim organizacijama i drugim institucijama, policijski službenik je principijelan, dosljedan, odlučan, istrajan, pravedan, stručan, pristojan i korektan.“(član 6)

10.Krivični zakonik Crne Gore (“Službeni list RCG”, br. 70/2003, 13/2004, 47/2006 i “Službeni list CG”, br. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 , 40/2013, 56/2013, 14/2015 i 42/2015 i 058/15 od 09.10.2015, 044/17 od 06.07.2017, 049/18 od 17.07.2018, 003/20 od 23.01.2020): propisuje krivična djela: „Zlostavljanje (1)Ko zlostavlja drugog ili prema njemu postupa na način kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo [...] (2)Ako djelo iz stava 1 ovog člana učini službeno lice u vršenju službe [...] (Član 166 a) Mučenje (1)Ko drugome nanese veliki bol ili teške patnje, bilo da su tjelesne ili duševne, sa ciljem da od njega ili trećeg lica dobije priznanje ili drugo obavještenje, ili da ga nezakonito kazni ili da ga zastraši [...] (2) Ako djelo iz stava 1 ovog člana učini službeno lice u vršenju službe ili je djelo izvršeno uz njegov izričiti ili prećutni pristanak [...] (Član 167)

11.Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda (“Službeni list CG” broj 42/2011 i 32/2014 i 30.07.2014, 021/17 od 31.03.2017)) propisuje:

“Zaštitnik/ca samostalno i nezavisno, na načelima pravde i pravičnosti, preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kad su povrijeđena aktom, radnjim ili nepostupanjem državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlaštenja, kao i mjere za spriječavanje mučenja i drugih oblika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja i mjere za zaštitu od diskriminacije. (član 2) Zaštitnik/ca, zamjenik/ca, kao i

glavni/na savjetnik/ca Zaštitnika/ce i savjetnik/ca Zaštitnika/ce koga/koju Zaštitnik/ca ovlasti, ima pravo da: - bez najave izvrši pregled svih prostorija u organima, organizacijama, ustanovama i drugim mjestima gdje se nalaze ili se može naći lice lišeno slobode; - bez prethodne najave i odobrenja, posjeti lice lišeno slobode i provjeri poštovanje njegovih prava; bez prisustva službenog ili drugog lica, lično ili preko prevodioca, razgovara sa licem lišenim slobode, kao i sa drugim licem za koje smatra da može da pruži potrebne informacije. Zaštitnik ima pravo da sa licima koja su lišena slobode razgovara bez prisustva službenih lica. (član 24) Postupak ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda pokreće se povodom pritužbe ili po sopstvenoj inicijativi. (član 28 stav 1)
Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda. (član 41)

b) Međunarodno pravo

12. Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima propisuje:

„Niko neće biti podvrgnut torturi ili drugom surovom, nečovječnom ili ponijavajućem postupku ili kazni.“ (član 5). Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima određuje: „Niko neće biti podvrgnut torturi ili surovom, nečovječnom ili ponižavajućem postupku ili kazni“.[...] (Član 7) UN

13. Konvencija protiv mučenja i drugih svirepih, nehumanih ili ponižavajućih postupaka ili kazni propisuje:

„Mučenje označava svaki čin kojim se nekom licu namjerno nanose velike patnje, fizičke ili duševne, sa ciljem da se od njega ili nekog trećeg lica dobiju obavještenja ili priznanja, da se kazni za neko djelo koje je ono ili neko treće lice počinilo ili se sumnja da ga je počinilo, da se uplaši ili da se na njega izvrši pritisak ili iz bilo koje druge pobude zasnovane na bilo kakvom obliku diskriminacije, kad takav bol ili takve patnje nanosi službeno lice ili neko drugo lice koje djeluje po službenoj dužnosti ili na osnovu izričitog naloga ili pristanka službenog lica.[...]. (član 1) Sve države potpisnice vode računa o tome da nadležne vlasti u najkraćem roku pristupe nepristrasnoj istrazi kad god postoje osnovani razlozi da se vjeruje da je na teritoriji koja potpada pod njihovu nadležnost počinjeno neko djelo mučenja“ (član 12).

12. Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda propisuje: Isključuje se mogućnost pozivanja na neku izuzetnu okolnost bez obzira da li je to ratno stanje, pretnja ratom, unutrašnja politička nestabilnost ili bilo koje drugo stanje, da bi se opravdalo mučenje. (Član 2).

„Niko ne može biti podvrgnut mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.“ (Član 3).

14. Dio iz Izvještaja CPT/Inf(2006) 18 Vladi Crne Gore:

„Delegacija je primila brojne navode o namjernom fizičkom lošem postupanju prema licima lišenim slobode u Crnoj Gori. Većina ovih navoda se odnose na loše postupanje koje je nanijeto u vrijeme ispitivanja sa ciljem da se iznudi priznanje ili druge informacije [...] Sa druge strane, gotovo da nisu primljeni navodi o lošem postupanju od strane osoblja koje radi u pritvorskim jedinicama. Vrsta lošeg postupanja se sastoji od šamara, udaraca pesnicom, palicom, bezbol palicom i drugim instrumentima, po raznim djelovima tijela.... “

15. Dio iz Izvještaja CPT/Inf (2014)16 Vladi Crne Gore:

„Kao što je zabilježeno i tokom prethodnih posjeta, delegacija je tokom posjete Crnoj Gori 2013. godine, primila mnogo navoda o namjernom fizičkom zlostavljanju lica koja su lišena slobode od strane policije. U većini navoda je utvrđeno da je zlostavljanje nanešeno u toku ispitivanja u cilju dobijanja priznanja ili informacije. Navedeno zlostavljanje je u nekim slučajevima bilo toliko da se može smatrati mučenjem.

16. Dio iz Izvještaja CPT/Inf (2019) 2 Vladi Crne Gore:

»Velika većina osoba sa kojima se delegacija susrela navela je da su policijski službenici korektno postupali sa njima u vrijeme njihovog hapšenja i dok su bili u policijskom pritvoru, što je bilo pozitivan napredak u odnosu na prethodne posjete. Međutim, delegacija je ipak primila znatan broj navoda o fizičkom zlostavljanju pritvorenih lica od strane policijskih službenika, uprkos činjenici da se broj navoda smanjio od prethodne posjete. Većina navoda odnosila se na zlostavljanje počinjeno u vrijeme ispitivanja od strane policije u cilju iznuđivanja priznanja ili pribavljanja informacija.

Navodno fizičko zlostavljanje sastojalo se od šamara, udaraca pesnicom, udaraca nogom i palicom (uključujući udarce u glavu), udaraca nestandardnim predmetima, udaraca u zid glavom pritvorenika i upotrebe uređaja za elektronsko pražnjenje za izazivanje elektrošokova, kao i verbalnog zlostavljanja. Cilj zlostavljanja je očigledno namjera u nekim slučajevima da se osumnjičeni prisile da priznaju određena krivična djela u predistražnoj fazi krivičnog postupka.“

V Zaključna ocjena

17. Na osnovu sprovedenog ispitnog postupka proizilazi da se podnosilac pritužbe, neutemeljeno pozvao na povredu prava iz člana 3 Evropske konvencije¹, ističući da je u postupku, koji je prethodio njegovom zatvaranju bio izložen “torturi, uvredi i drugim nečovječnim i ponižavajućim postupcima” od strane policijskih službenika. Na osnovu uvida u pribavljenu dokumentaciju se zaključuje da nema niti jednog argumenata i dokaza, kojim bi se učinili vjerovatnim i mogućim, da postoji povreda prava, na kojoj se u pritužbi poziva.

18. Tvrdnja o nečovječnom i ponižavajućem tretmanu mora biti potkrijepljena određenim dokazima ili bar na drugi način učinjena vjerovatnom. Podnosilac pritužbe nije pominjao bilo kakvo nezakonito ponašanje spolijskih službenika kod tužioca, a uvidom u njegov zdravstveni karton, sačinjen neposredno po prijemu u Istražni zatvor, nalazi se da je ljekar konstatovao da podnosilac pritužbe nema povrede i njegovo ukupno zdravstveno stanje kao zadovoljavajuće. Ni tom prilikom podnosilac pritužbe nije pomenuo bilo kakvu nezakvu vrstu nezakonitog postupanja policijskih službenika.

19. S obzirom, na navedeno Zaštitnik nije mogao utvrditi, da su policijski službenici CB Podgorica povrijedili ljudska prava pritvorenog lica X.Y

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
Zdenka Perović

Dostaviti:

- CB Podgorici
- Podnosiocu pritužbe (UIKS)
- UIKS
- a/a

¹ Evropska konvencija o ljudskim pravima: član 3 zabrana mučenja
„Niko neće biti podvrgnut torturi, neljudskom ili ponižavajućem postupku ili kažnjavanju“